

CONTRA EL DOGMATISME DELS LLIBRES DE TEXT

per: Gabriel JANER MANILA

El dogmatisme és per a Gabriel Alomar la més gran de totes les calamitats pedagògiques, allò que redueix la vida a una llei o a una doctrina. No és hora aquí de discutir la influència modernista sobre el pensament d'Alomar a l'hora de determinar la seva escala de valors, les seves posicions pedagògiques. En el fons, hi ha en el seu ideari una mescla de modernisme tardà i de noucentisme, allò que el feia estimar el sentiment de pura bellesa i llibertat, i allò que l'unia als homes de la liga de Educación Política, promoguda per Ortega i Gasset el 1915. Alomar heretà del primer l'apel·lació a la sensibilitat contra la força i contra l'autoritarisme - el risc i l'audàcia de l'estudi, la set insaciable de conèixer; rebé dels segons - el rebuig de la superstició i del fanatisme en tots els seus aspectes, la proposta de ciutadanisme i el sentit redemptorista de les élites.

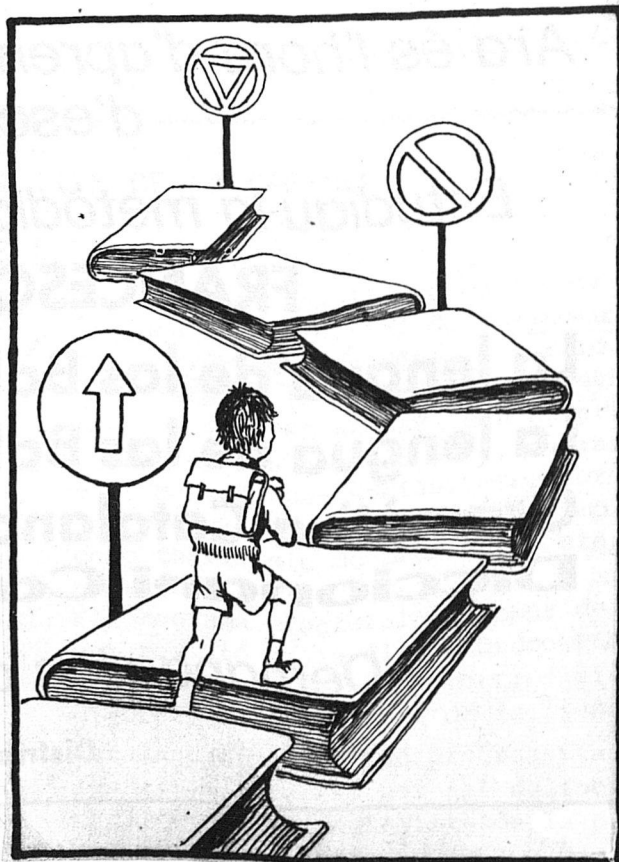
La vocació pedagògica de Gabriel Alomar és indiscutible. Caldria recordar aquí, encara que només sigui de passada, la seva activitat com a professor a l'Institut de Ciutat de Mallorca (Professor auxiliar des del 1901 al 1909) i com a catedràtic a l'Institut de Gijón (1911), a l'Institut de Figueres (1912-1920) i a l'Institut de Ciutat de Mallorca, a partir del 1920, etc. També en els seus articles - alguns milers d'articles periodístics escrits al llarg de la seva vida - hi ha sempre una clara preocupació pels problemes educatius, des de la concepció sacerdotal del mestre a la formulació d'una escola capaç d'introduir la consciència de l'alumne en el món de les idees i en el regne dels valors. - Creu Alomar - i segueix en aquest sentit - una llarga tradició que comença a prendre cos a partir de la 1ª República amb els homes de la Institución Libre de Enseñanza, en el profund respecte a la consciència de l'educand, en el caràcter evolutiu dels valors morals, en el neutralisme ideològic i en la capacitat de l'escola d'integrar el ciutadà futur en el si de la societat democràtica.

A l'hora d'encarar-se amb el problema dels llibres de text - Alomar hagué de suportar un decret pel qual s'imposava la uniformitat d'un sol llibre, el decret del text únic - reacció amb fermesa, tot exposant el seu ideari, sempre des de la doble perspectiva de la qual he parlat.

Hi ha en aquest sentit una idea ben clara que es va repetint un pic i un altre:

el dogmatisme només es pot combatre amb la intel·ligència creadora. Escriu el 1917: "Los peligros del libro de texto son de tres clases: los unos nacen de la influencia del autor, los otros del dogmatismo que comunican a la enseñanza; los otros del abuso económico de su precio". Observava que la tradició científica dels pobles és la resultant de la diversitat i de la rivalitat d'escoles. Responsabilitzava els llibres de text de la mediocritat de la formació dels professors: "La barbarie increíble de ciertos libros de texto (recuérdese la batalla memorable que les dio el semanario España) es una consecuencia vergonzosa de la formación de nuestro profesorado", i pregonava que la formació més vàlida és la que s'allibera de la norma: "Observad que muchos niños prodigios suelen permanecer toda su vida en la infancia, y pasan por el mundo como eternos "sobresalientes", incapaces de reacción personal. Así como no hay que confundir los "memoriones" con los verdaderos talentos, tampoco hay que tomar por pequeños sabios a los que doblegan su racionalidad bajo una norma que ha sellado su alma como una marca de fuego, desde la escuela infantil".

(segueix a la pag.6)

La intel·ligència és, per tant, la capacitat de desprendre's dels llibres, el crític de rebel·lió contra les aules: "El discipulo aplicado, el sobresaliente, es una calamidad! Hay un precedente fatal en las impecables hojas de estudio de los alumnos eternamente premiados. Se necesita un temple heroico para que el discipulo, llegado a la edad viril, "aprenda a desaprender lo aprendido", se libere de su farrago académico, reaccione contra la servidumbre intelectual de las aulas, suelte el lastre embrutecedor de los textos y de las habituales explicaciones, haga la revolución personal de su espíritu y pronuncie, con toda su alma, el grito de rebeldía mental".

Hi ha, segons Alomar, un concepte creatiu i masculí del estudi, i un altre concepte femení que converteix el cervell en una matriu: "Los empollones", producte essencial y femíneo del libro de texto convierten el cerebro en una matriz, en lugar de convertirlo en el órgano de la genialidad que engendra, y no concibe, como indica la misma palabra".

Contra la direcció única del llibre de text, Alomar proposa la utilització d'una multiplicitat variada de textos. Després, afegeix: "Yo no siento amor por el libro, sino por la Palabra; por la Pala-

bra que duerme en él, no sé si en una prisión en un palacio. Yo quiero agitar mis manos sobre ella como la banderola que arroja del palomar a las palomas; quiero saber si queda en ella todavía potencia de vuelo, facultad de símbolo, capacidad de ser todavía la Paloma del Espíritu, la Mariposa del Alma". Llegir un llibre és, en definitiva, una lluita mortal, potser un connubi fecund, sempre, un debat de la intel·ligència: "Jamás he abierto un libro-afegeix- sin mantenerme previamente ignorante ante su lectura, para que ella me convenza o para que yo mentalmente destruya sus conceptos, a medida que yo voy leyendo". Contra el llibre de text "sarcófago de la trasnochada ciencia oficial", proposa la continuada i repetida revisió dels valors. En aquest sentit, enfront de la ciència estàtica del Llibre, planteja la necessitat d'un professor capaç de rompre amb aquesta estaticitat i esdenvenir per ell mateix el principal factor de la ciència dinàmica. "El libro es un estanque, la palabra del profesor una cascada". En definitiva, la proposició es dirigeix a un professor creatiu capaç de reaccionar un dia i un altre contra les imposicions dels altres i contra el dogmatisme de les seves pròpies conviccions.

Ciutat de Mallorca,
octubre de 1977

*Ara és l'hora d'aprendre bé
d'escriure en la nostra llengua.*

Estudiau-la metòdicament en els llibres de

FRANCESC DE B. MOLL:

La lengua de las Baleares, 1 (grau elemental)

La lengua de las Baleares, 2 (grau mitjà)

Gramàtica Catalana (per a universitaris)

Diccionari Castellà-Català

Demaneu-los a qualsevol llibreria

Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 3. Palma